

KRABAT

NØGLEN
TIL FORTIDEN

ARTERNES KAMP

PERNILLE VAN DIJK

MAZAN

KAITOA

MARTHA

INCAS

PERNILLE VAN DIJK

NØGLEN
TIL FORTIDEN

ARTERNES KAMP

KAPITEL 1

KAITOA

Mine fødder sank ned i det varme, bløde ørkensand, mens jeg åbnede portalen, for sidste gang inden vi skulle i krig. Jeg drejede nøglen ad flere omgange, og portalen voksede sig så stor, at jeg kunne gå igennem med flere moabredder på hver side. Der var overskyet i mit hjem, og selvom her var betydeligt koldere end i ørkenen, var luften stadig lun og tør. Jeg betragtede en skråning, hvor en flod ivrigt brusede ned mod havet. Et vandfald piskede vandet til flydende skum, der samlede sig ved foden af vandfaldet. Små kager af skum løsnede sig hele tiden og fulgte med vandet videre forbi mig. Rå klipper stak op af jorden, nøgne på nær en smule mos, der prøvede at finde rodfæste på dem. Jeg trådte gennem portalen, betragtede de lave, tykke træer og sukkede tilfreds. Jeg var hjemme, og der var ingen andre i nærheden. Dette var mit og *kun* mit territorie. Jeg havde mest lyst til bare at gå omkring og sætte fodspor i mosset og mudderet mellem træerne, langt borte fra alle andre. Men det gik ikke. Mazan havde givet mig

endnu en opgave. Jeg skulle samle mine artsfæller og få dem med i krigen mod menneskene.

Jeg sukkede. Et tungt suk denne gang. Jeg var selvfølgelig stødt på de andre moaer før. Vi havde været her i så mange år, at det var uundgåeligt ikke at rende ind i hinanden. Men normalt blinkede vi bare høfligt til hinanden og fortsatte i hver vores retning. Måske vekslede vi nogle tomme ord om vejret eller vandstanden i den nærmeste flod, men lange samtaler brugte vi ikke. Jeg forstod ikke flokdyr. Dyr, der talte sammen så hurtigt og ustoppeligt som et vandfald. Dyr, som fulgtes ad og ikke gik så meget som et skridt på egen hånd. Dyr, der klumpede sig sammen, som om de var én samlet krop. Det var mærkeligt. Jeg var min egen frue. Ingen blandede sig i, hvad jeg skulle foretage mig. Før nu.

Når jeg nu absolut skulle tale med andre moaer, var Mazans plan den bedste årsag, jeg kunne forestille mig. Jeg ville finde hver eneste moa og overtale dem til at slutte sig til mig. Vi skulle alle samles. Min art, alle dyr fra sydøen. Alle fra New Zealand, hver eneste fra Oceanien og til sidst alle fra hver eneste verdensdel. Vi ville blive uendeligt mange. Uendeligt stærke. Uovervindelige. Men først måtte jeg finde mine artsfæller. Opmuntret af mine tanker gik jeg af sted med raske skridt. Vi ville udrydde menneskene og tage Jorden tilbage. Vi ville slukke hver eneste flamme og jævne hver eneste af deres reder med jorden. Vi ville fjerne det menneskeskabte

stenlag på jorden og give græsset lys, luft og liv igen. Det ville blive, som det var engang, før jeg kom ud af ægget, og før menneskene ankom til vores ø. Jeg ville endelig få min hævn. Endelig kunne jeg slippe det, der skete dengang i mine sidste sol-over-himlen i live.

Min tid på Jorden lå så langt tilbage, at de fleste af mine minder var slørede og svære at skelne fra drømme. Kun et eneste minde stod klart i min erindring, holdt i live af mareridt, som brød ind i mit hoved, hver gang jeg lukkede øjnene ...

Regnen havde pisket ned i mange sol-over-himlen. Skovbundens dyr krøb sammen under buskene, mens de store dyr måtte finde de få træer, der ikke lod de isnende stråler trænge igennem deres tætte kroner. Min mage, Apiti, og jeg blev tålmodigt liggende, hvor vi var, mens han rugede på vores æg. Jeg lå ved siden af og ønskede, at jeg også kunne ruge, men jeg var for stor. Jeg var tre gange tungere end Apiti, og jeg ville knuse ægget, hvis jeg lagde mig på det. Nogle gange talte Apiti og jeg sammen, men for det meste lå vi i tavshed uden andre lyde end regnen, der væltede ned som smeltevand fra bjerget. Selvom jeg var våd og kold, havde jeg aldrig været mere lykkelig. Her var fredeligt, regnen holdt menneskene inde i deres reder, og vi skulle snart være forældre. Endelig en sol-under-himlen holdt regnen op. Da solen stod op, kastede den gyldent lys over en skov, hvis blade skinnede og dryppede af vand. Jeg mærkede varmen mod mine fjer og lod min krop absorbere den. Jeg

havde det, som om solens lys trængte ind under min hud og varmede mig op indefra.

"Sikke en smuk solopgang," sukkede Apiti og gabte. "Er det ikke pænt, som solen kommer ned gennem trækronerne? Og se, hvor grønt mosset er i skovbunden."

"Det er vokset en del," bemærkede jeg. "Jeg vil vædde på, at det føles som at gå i en mose."

Apiti rystede let på hovedet ad mig.

"Måske," indrømmede han. "Men det er bare så smukt."

Jeg havde aldrig kunnet se verden på samme måde som Apiti. Han så skønhed, mine øjne var blinde for.

"Hvordan har den lille det derinde?" spurgte jeg og nikkede mod ægget.

Apiti blinkede til mig.

"Snart klar til at møde os, tror jeg. Har du tænkt på, hvad vi skal kalde ham?"

"Hvem siger, det bliver en han?"

"Det siger jeg. Jeg synes, han skal hedde Apiti Junior."

Jeg fnøs.

"Det kan du godt glemme. Det bliver en hun, og hun skal hedde Kaitoa Junior."

Vi brød ud i latter. Regnen var ved at fordampe omkring os og gjorde luften tåget, og en varm lugt af skov steg op fra jorden. Jeg sukkede og strakte halsen.

"Hun må gerne komme ud snart," klagede jeg. "Mine ben sover."

Apiti blinkede venligt.

"Gå en lille tur."

"Jeg vil ikke gå fra dig."

Men inderst inde var jeg mere end villig til at tage imod hans tilbud. Jeg havde siddet stille så længe, at det føltes, som om mine ben var blevet til rødder og havde fæstet sig i den mudrede jord.

Apiti kendte mig godt nok til at vide, at jeg løj. Hans øjne lo.

"Jo, du vil."

"Så bare en lille tur," gav jeg mig.

Jeg rejste mig og strakte hele kroppen. Mine led gav sig, så jeg næsten kunne høre dem knirke. Jeg traskede gennem mudderet og mosset. Det var præcist så vådt og koldt, som jeg havde forestillet mig, men det var så rart endelig at røre kroppen igen, at jeg var ligeglad. Jeg gik en smule længere, end jeg havde tænkt mig. Det var først, da jeg hørte stemmer, at det gik op for mig, at jeg var kommet for langt væk. Stemmerne råbte højere, end noget dyr ville have gjort, og blev ledsaget af de skarpe smæld af grene, der knækkede. Mennesker.

I begyndelsen var jeg ikke urolig. De var langt væk og på vej bort fra mig. Jeg begyndte at trasker hjemad, og mine tanker begyndte igen at kredse om vores unge. Så hørte jeg menneskene igen, nærmere end før. De var mellem Apiti og mig. Mit hjerte holdt op med at slå, og en forferdelig kulde krøb ind i mig. Jeg satte farten op, men jeg var ikke

skabt til at bevæge mig hurtigt. Min krop var stor og tung, og mine fødder brede og klodsede. Jeg var stadig langt væk, da jeg hørte Apiti skribe for første gang. Et højt, kampberedt skrig, der fik menneskene til at råbe panisk til hinanden. Kun jeg hørte frygten i Apitis skrig. Jeg tumlede gennem skoven og var fuldstændig ligeglad med planterne. I det øjeblik ødelagde jeg lige så meget som menneskene. Apiti skreg igen. Jeg hørte smerte i hans stemme, men også mod og kampvilje.

”Hold ud,” mumlede jeg desperat, mens jeg kæmpede mig fremad.
”Stå fast, hold dem hen. Jeg kommer.”

Flere skrig, svagere denne gang. Nu kunne jeg se menneskene løbe frem og tilbage mellem træerne. Jeg overvejede at skribe tilbage til Apiti. Ikke kun for at han kunne høre, at jeg var på vej, men også for at gøre menneskene opmærksomme på mig. Jeg ville næppe kunne skræmme dem væk. Selvom jeg var stærk, var de mindst ti. Måske ville de blive tilstrækkeligt fristet af en fuldvoksen hun, som ville kunne møtte dem meget længere end en han. Men jeg turde ikke tage chancen. De kunne meget vel dele sig og angribe os begge. Et overraskelsesangreb ville være min bedste chance. Jeg var omtrent så lydløs som et stenskred, men jeg håbede, at de ville være for travlt optaget af at sprede død og rædsel til at lytte. Det var de også. De stod i en kreds omkring Apiti, der lå på jorden med adskillige spyd stikkende ud af kroppen. Han rørte stadig svagt på sig, hans ben sitrede lidt, og han gispede anstrengt efter vejret. Da jeg kom brasende, løftede han hovedet en anelse og så på

mig med øjne, der var tomme som stille vand. Menneskene havde ikke lagt mærke til mig. En af dem trådte helt hen til min hjælpeløse mave med sit spyd hævet. Jeg bevægede mig ikke hurtigt nok. Spyddet susede nedefter, og Apitis hoved faldt ned i mudderet. Han gav ikke en lyd af sig. Skriget kom fra mit næb.

Menneskene råbte op af overraskelse og sprang væk fra mig. Jeg skreg, som om jeg aldrig skulle holde op igen. Jeg angreb. Jeg var ligeglad med, at de var mange. Jeg var ligeglad med, at de var bevæbnede. Jeg ville bare se dem døde. Jeg var måske ikke et hurtigt dyr, men nu var jeg rasende, uheldig og skrækslagen. Det gjorde mig til en livsfarlig kriger. Det nærmeste menneske døde, inden han nåede en halslængde væk. Jeg slog ham til jorden med et spark og rev hans hals over med mine kløer. Hans nærmeste flokmedlem løb instinktivt nærmere, før han fik øje på mig. Vores øjne mødtes. Hans blev store af frygt, mens mine måtte gløde af drabslyst. Han havde intet våben. Spyddet måtte han have brugt mod Apiti, og han var ingen sag for mig. Få sekunders angreb og han lå livløs i mudderet ved siden af den første. De andre mennesker råbte af frygt og spredte sig. Jeg udstødte et skrig, der fik træerne til at ryste og sprang mod den næste. De flygtede alle i forskellige retninger. Deres flok var opløst. Jeg stod skælvende og stirrede efter dem, mens jeg kæmpede med vejrtrækningen. Det føltes, som om jeg havde indåndet sten. Jeg ventede, til jeg ikke længere kunne høre dem, før jeg lagde mig ved siden af Apiti. Hans øjne var lukkede, hans næb halvt begravet i

mudder. Hans fjer var farvet røde og klæbede til hans krop. Jeg puffede let til ham.

”Apiti? Apiti, vågn op.”

Han rørte sig ikke. Jeg stak mit næb ind under hans og løftede forsigtigt hans hoved op af mudderet. Jeg puffede til ham igen og kaldte og kaldte, mens min stemme knækkede over. Jeg gav op og lod mit eget hoved synke ned på skovbunden. Jeg havde lyst til at skribe og slå alle mennesker ihjel, men jeg kunne ikke røre mig af stedet. Da solen stod op samme morgen, var alt perfekt. Nu havde jeg mistet den eneste moa, jeg nogensinde havde elsket.

Trærnes skygger flyttede sig mærkbart, før jeg kom i tanke om ægget. Jeg kunne ikke se det fra der, hvor jeg lå, så jeg tvang mig selv op at stå. Ægget lå bag Apiti. Eller rettere, det gjorde resterne af det. Skaller lå spredt over mudderet, de største fyldt med vand. Apiti havde haft ret. Vores unge havde næsten været klar til at møde os. En lille, perfekt dunbold med lange, allerede kraftige ben. Gennemblødt og smurt ind i mudder. Ubevægelig og med halvt åbne, tomme øjne, der aldrig havde nået at se verden. Det var ikke til at vide, hvem der havde gjort det. Måske havde menneskene trampet på ægget i deres iver for at dræbe Apiti. Måske havde Apiti trådt på det ved et uheld, da han forgæves prøvede at forsvare sig selv. Det var ligegyldigt. Min mage og ufødte unge var begge døde, og jeg havde intet tilbage bortset fra mit eget liv, som jeg ikke anede, hvad jeg skulle stille op med.

Skoven gav igen ekko af råb og lyden af knækkede grene. Menneskene var på vej tilbage bevæbnede med nye spyd. Jeg stod stiv som et træ og så dem komme. Den kamplyst, jeg havde følt før, var væk nu, som om den aldrig havde været der og aldrig ville komme igen. Mine instinkter tog over og gav mine ben ordre om at flygte. Menneskene lod mig slippe væk. De var mere interesserede i den mad, der lå på jorden, end i den, der stod op og havde stærke ben og skarpe kløer. Da jeg senere vendte tilbage, var både Apiti og ungen væk.

Jeg ville ønske, jeg kunne skrue tiden tilbage og vende hjem til Apiti, inden menneskene kom. Eller endnu bedre: slet ikke forlade ham. Jeg fik aldrig andre unger, for jeg overlevede kun Apiti og vores unge med omkring en måne. Ufødte unger kom ikke til de uddødes verden, så jeg så aldrig mit eneste barn igen. Jeg vidste ikke engang, om det var en han eller en hun.

De uddødes verden lignede mit hjem på Jorden så meget, at det tog mig flere sol-over-himlen at forstå, hvad der var sket. Her var også frisk skov, hvor træernes stammer var brede og dækket af mos. Her var også bjerge i horisonten. Solen stod stadig op og gik stadig ned, og skyerne smed stadig regn over skoven. Men til sidst opdagede jeg forskellen. Her var ingen mennesker og masser af moaer. På Jorden havde det været omvendt.

Jeg mødte Apiti igen, kort tid efter jeg døde. I starten gik vi rundt i vores sædvanlige tavshed og ledte efter vores unge. Vi gik skoven tynd og endte helt ude ved havet, hvor floden brølende kastede sig ud fra klipperne og ned i vandmasserne. Her mødte vi en venlig pingvin, der medfølelse fortalte os, at ufødte unger ikke kommer til de uddødes verden. Efter det var der intet, der bandt Apiti og mig sammen. Stilheden mellem os plejede at være fredfyldt og tryk. Nu voksede den til en stor, anspændt boble, der omsluttede os og ikke kunne sprænges. Jeg havde for mange følelser til at kunne sige noget. Jeg sørgede over vores unge, over Apiti, over mig selv, over hele vores art. Jeg var rasende på menneskene og over deres ødelæggelser. Og værst af alt skammede jeg mig. Jeg var gået fra min mage og vores æg. Hvis jeg havde været der, ville jeg have kunnet beskytte dem. Måske ville menneskene slet ikke have angrebet to moaer på en gang. Jeg havde lyst til at skribe, trampe i jorden og slå ihjel. Samtidig ønskede jeg at smide mig ned og aldrig mere rejse mig, bore hovedet ned i jorden og få verden til at glemme, at jeg eksisterede. Så jeg gik bare. Apiti fulgte med. I lang tid gik vi bare. Vi var døde, men på en eller anden måde eksisterede vi stadig. I hvert fald noget af os. Jeg havde det, som om et stykke af min sjæl var blevet flået i stykker og adskilt fra resten af mig. Efterladt på Jorden i den lysning, trampet ned i mudderet sammen med æggeskallerne og Apitis blod.

En del af mig ville gerne tale med Apiti. Gøre alle følelserne lettere at bære ved at forvandle nogle af dem til ord og sende dem ud af kroppen. Men resten af mig var frastødt af tanken og fik mig til at holde næbbet fast lukket. Ord var for flokdyr. De gjorde ikke godt for noget. Ord kunne ikke skrue tiden tilbage. Ord kunne ikke ændre nutiden. Måske følte Apiti ligesom mig. Måske var han også ulykkelig over vores unge. Måske var han også fyldt med rødglødende had til menneskene. Måske skammede han sig også over, at han ikke havde været stærk nok. Eller måske følte han noget helt andet. Måske bebrejdede han mig, at jeg havde forladt dem. Jeg vidste det ikke. Apiti fortalte mig det aldrig, og for første gang kunne jeg ikke læse hans tanker bare ved at se på ham. Menneskene havde revet os fra hinanden.

Til sidst kunne jeg ikke holde den tyngende tavshed ud. Jeg kom med en eller anden undskyldning og forlod Apiti. Igen. I løbet af vores mange hundrede somre i de uddøde verden stødte vi jævnligt på hinanden. I starten standsede vi op og småsnakkede indholdsløst, før vi gik videre i hver sin retning. Efterhånden blev snak til en forhastet hilsen. Så blev det så akavet mellem os, at vi begyndte at gå i en bue udenom, når vi fik øje på hinanden. Nu havde vi ikke talt sammen i mange somre. Jeg var kommet af med vores fælles tavshed, men ikke med min egen sorg. Jeg mærkede den ikke så tydeligt, som jeg havde gjort i starten, men den var der

altid. En konstant, knugende smerte, der havde været der så længe, at jeg næsten ikke kunne huske, hvordan det føltes at være rigtig glad. Med årene var smerten smeltet så meget sammen med min personlighed, at jeg ikke længere kunne skelne dem fra hinanden. Jeg var blevet en anden moa. Jeg vidste ikke, om jeg var blevet bedre eller værre. Måske begge dele. Kun en ting var sikkert: Jeg ville aldrig blive den samme igen.

Jeg stred med lange skridt gennem skoven, jeg kendte så godt. Mit hjem var det eneste, jeg elskede. Jeg kendte hvert et træ, hver en klippeblok og hvert et sving, floden tog gennem landskabet. Jeg var hurtigt faldet til her. De uddødes verden lignede mit gamle hjem så meget, og her var ingen mennesker. Men jeg havde ikke tid til at nyde det. Jeg måtte se at finde nogle flere moaer, selvom jeg ikke brød mig om at tale. Til min lettelse var den første, jeg talte med, ivrig efter at være med. Jeg gik rask videre og håbede, de andre moaer ville være lige så lette at overtale.

Det var de ikke.

”Det kan du godt glemme,” erklærede den næste moa, jeg mødte. Hun stampede hårdt i jorden. ”Vi har et godt hjem i fred og ro uden mennesker. Hvorfor i alverden skulle vi blande os i deres liv?”

”Fordi de tog vores,” sagde jeg og stirrede hende ind i øjnene.

Vi var præcis lige høje, og vores blikke lige stærke og brændende.

Den anden moa tog sig ikke af min vrede.

”Det er mange somre siden. Kom over det og lad dem være. Vi har ikke brug for dem.”

”Du er bange,” vrissede jeg og skrabede arrigt mosset op. ”Du er for bange til at tage hævn.”

Hendes blik veg ikke en fjerbredde.

”Selvfølgelig er jeg det,” sagde hun roligt. ”De har dræbt så mange af os.”

”Hvorfor i alverden vil du så ikke tage chancen for at få hævn, når nu du kan?” råbte jeg. ”Vi er mange. Vi kan vinde over dem, og du tør ikke engang gøre din del!”

”Hold dog op,” bed hun. ”Der er ikke nogen *min* del, bare fordi et eller andet rovdyr siger det. Jeg har ikke sagt ja til det her. Jeg vil ikke have noget med menneskene at gøre. Du skal ikke bilde mig ind, at du ikke er bange for dem.”

”Jeg er aldeles ikke det mindste ...” begyndte jeg. Min stemme skælvede og lød ikke særligt overbevisende. Jeg prøvede igen. ”Jeg er ikke ...”

Den anden moa gjorde et overlegent kast med hovedet.

”Det tænkte jeg nok.”

”Jeg er ikke bange!” skreg jeg med så meget raseri, at alle andre følelser blev slået ud af mit hoved. ”Jeg synes, Mazans idé er genial! Jeg støtter ham hele vejen igennem, og jeg skal være med i den krig,

om det så bliver det sidste, jeg ...”

”Hvorfor forsvarer du den krig så meget?” afbrød den anden moa mig køligt. ”For at overbevise mig? Eller for at overbevise dig selv?”

Jeg stirrede overrumplet på hende, alt for forbløffet til at være vred. Heldigvis slap jeg for at svare, da en forsigtig stemme kaldte:

”Kaitoa?”

Apiti stod i nærheden og stirrede uroligt på os, som om han forventede, at en af os ville gå i udbrud som en vulkan. Tusind følelser boblede op i mig ved synet af ham. Sorg, skam, skyld, savn, forvirring. Men ikke vrede. I det øjeblik havde jeg glemmt, hvordan det føltes at være vred.

”Øh ...” begyndte Apiti akavet. ”Er alt i orden her?”

Den anden hun eksploderede, inden jeg nåede at åbne næbbet.

”Denne tåbelige tosse har tænkt sig at slå os alle sammen ihjel!”

Mit raseri vendte omgående tilbage.

”Løgn! Det var overhovedet ikke det, jeg sagde!”

Apiti så ud, som om han fortrød, at han havde blandet sig. Da han ikke sagde noget, begyndte jeg at forklare.

”Uddøde dyr fra hele verden har mødtes. Mazan, vores leder, har fundet en måde at komme tilbage til Jorden. Han vil have, at vi skal samle alle vores artsfæller, tage tilbage til Jorden og udrydde menneskene.”

”Vanvittigt!” erklærede den anden hun og rystede på hovedet. ”I er gale, alle sammen!”

Apiti stod ubevægelig og stirrede på mig. Måske undrede han sig over, hvad der var sket med hans gamle mage. Men da jeg så ind i hans mørke øjne, så jeg noget, jeg ikke havde ventet. Ivrighed.

”Tilbage til Jorden?” sagde han langsomt. ”Hvordan?”

Jeg stampede utålmodigt i skovbunden.

”Sådan her,” sagde jeg studst. Jeg samlede nøglen op, hvor jeg havde lagt den mellem mine fødder.

”Sahara,” sagde jeg og drejede den i luften.

De to andre gispede af overraskelse blandet med frygt, da ørkenen dukkede op mellem de blå gnister. Apiti stak nysgerrigt hovedet nærmere.

”Utroligt,” sagde han stille og så gennem portalen med store øjne.

”Vanvittigt,” gentog den anden hun. Hun var ikke gået så meget som et skridt nærmere portalen.

Jeg opgav hende.

”Fint,” sagde jeg. ”Hvis du ikke vil være med, så lad være.”

”Tak for tilladelsen,” sagde hun sarkastisk. Hun vendte sig, så hurtigt som en fugl af hendes størrelse kunne, og spadserede væk.

Apiti stirrede stadig på portalen. Hans øjne var sært tomme, som om hans ånd allerede var gået igennem og havde forladt kroppen.

Jeg trak nøglen til mig. Han rystede let på hovedet og kom til sig selv.

”Er du med?” spurgte jeg ham.

Apiti stod roligt ved siden af mig. Hans blik fik hele min krop til at skælve.

”Ja, jeg er med.”

”Er du?” Jeg var sikker på, at jeg havde hørt forkert. Apiti var ikke den krigeriske type.

”Ja. Jeg har ikke glemt, hvad der skete dengang, Kaitoa. Heller ikke selvom du har.”

Jeg løftede blikket og så direkte på ham. Vi havde dårligt nok talt sammen, siden vi døde. Dårligt nok set på hinanden. For første gang gik det op for mig, at Apiti heller ikke var den moa, der engang havde været min mage og prøvet at vise mig skønheden i solopgangen.

KAPITEL 2

FREJA

”Jeg kan stadig ikke se, hvad det her vil nytte,” sagde jeg for tredje gang.

Vi var kørt tilbage til professorens hemmelige laboratorie forbi alle lygtepælene med efterlysninger af dyr, der var blevet væk. Der var lige så mange som sidst. Åbenbart var ingen af de forsvundne hunde og katte dukket op igen.

Jeg børstede pandehåret væk fra øjnene, mens Elias skubbede insisterende til den tunge egetræsdør. Døren knagede og knirkede protesterende, men åbnede tilstrækkeligt, til at vi kunne klemme os ind i professorens laboratoriebygning.

”Professoren må have klonet Ben nu,” forklarede Elias. Hans stemme blandede sig med ekkoet fra vores skridt. ”Og han har nok ikke gemt ham på universitetet, så det er bedre at lede her. Hvis Ben er her, kan vi bede ham om hjælp.”

Jeg så mig forsigtigt omkring i indgangshallen. Bygningen virkede forladt midt i ferien. Statuerne og portrætterne virkede

næsten levende. Jeg kunne mærke deres dømmende blikke følge os, da vi gik gennem døren og ud på den lange gang. Jeg hastede efter Elias, der gik med lange, selvsikre skridt.

”Selv hvis Ben er her,” indvendte jeg, ”så har han vel ikke nøglen. Medmindre han havde den på sig, da han blev klonet.”

”Det kan man ikke,” sagde Elias over skulderen. ”Døde, der vender tilbage til livet, kan ikke tage noget med sig fra efterlivet. Det virker heller ikke den anden vej. Hvis Ben river dit hoved af om lidt, ville du jo heller ikke forvente at ankomme til efterlivet med tøj, sko og mobiltelefon, vel?”

Jeg stivnede midt i et skridt. Elias gjorde omkring, slog mig på skulderen og lo af mit forstenede ansigtsudtryk.

”Bens flok må have nøglen,” fortsatte han og gik videre. ”Men derfor skader det jo ikke at tale med ham.”

Han bankede på døren til professorens laboratorie. Jeg trak jakken tættere om mig. Her var endnu koldere end første gang, vi var her. Der lød intet svar. Jeg lyttede. Her var helt stille, både bag døren og i resten af huset.

”Professor?” råbte Elias gennem nøglehullet og bankede igen. Der skete stadig ikke noget.

”Det er midt i efterårsferien. Måske er han hjemme hos sig selv,” foreslog jeg.

Jeg var både lettet og skuffet. Vi havde ikke tid til at vente på, at professoren kom tilbage. Elias tog i døren.

”Låst,” konstaterede han.

”Skal jeg ikke slå hans telefonnummer op?” spurgte jeg.

Elias var allerede på vej længere ned ad gangen og hørte ikke, hvad jeg sagde.

”Lad os kigge os lidt omkring. Måske er der en anden vej ind i laboratoriet.”

Jeg fulgte efter Elias. Han gik hastigt hen ad gangen og tog i alle dørene. De fleste var låst, og Elias var nær faldet ind gennem den ene, der ikke var, da den uventet gik op ved hans berøring. Vi stak hovederne ind, men det var ikke andet end et mennesketomt kontor. Det var fuldt møbleret med et flot, gammelt skab, et skrivebord, en læderindbundet stol og en reol fuld af lærebøger og ringbind. Ligesom bygningen ville det være smukt, hvis det ikke havde været så forfaldent. Der lå tykke kager af støv over det hele. Elias trådte over dørtærsklen og gik hen til skabet.

”Måske er her en nøgle,” sagde han tænksomt og begyndte at bakke med skabslågen.

Jeg stirrede på ham.

”Du ved godt, det her er indbrud, ikke?”

”Den binder,” mumlede Elias uden at tage sig det mindste af, hvad jeg sagde.

Han lagde alle kræfter i, og pludselig fløj skabslågerne op, og noget stort og bredt ramte Elias i hovedet, så han faldt bagover. Jeg sprang forskrækket baglæns.

”Skete der noget?”

Elias kom fortumlet på benene og gned sit hår.

”Av, mit hoved. Hvad pokker var det?”

Jeg tog forvirret skabets indhold i nærmere øjesyn.

”Det er en seng. Se, den kan foldes ud.”

Sengen var kun halvt ude af skabet, men den tykke madras og den dyne, der lå på den, var ikke til at tage fejl af. Jeg løftede den op og skubbede den op i skabet igen. Elias lukkede lågen, og det lignede atter et almindeligt kontorskab.

”Han bor her,” sagde jeg og gloede på skabet.

Elias smilede.

”Ja, åbenbart. Måske ligger der en nøgle til laboratoriet i skrivebordet.”

Han gik over for at se efter. Jeg stod stadig og gloede på skabet.

”Han bor her,” gentog jeg. ”Synes du slet ikke, det er underligt?”

Elias rystede på hovedet, mens han gennemsøgte skufferne i skrivebordet.

”Næh. Jeg bor da også der, hvor jeg opfinder.”

Det var rigtigt nok, men jeg syntes nu alligevel, at der var for meget mystik omkring professoren. Indtil nu havde jeg ikke tænkt

over, hvor professoren var, når han ikke underviste, men det her var for underligt. Her virkede øde og forladt. Hvem var han egentlig? Hvorfor boede han her? Og hvorfor var han så interesseret i at klonе dyr? Hvem var han, når han ikke var min lærer?

”Ingen nøgler,” sagde Elias og rev mig ud af mine tanker. ”Lad os se, hvad vi ellers kan finde.”

Han var ude ad døren, før jeg nåede at tage et skridt. Jeg skyndte mig efter ham.

De andre døre var låst. For enden af gangen var en trappe op til endnu en dør af egetræ, selvom denne her var meget mindre. Elias drejede låsen, og døren lod sig skubbe op. Den førte udenfor til noget, der sikkert engang havde været en smuk, lukket have. Nu groede hækken omkring den i alle retninger, og græsset var mandshøjt og fyldt med brændenælder og andet ukrudt.

Elias gik gennem døren og fulgte muren tilbage den vej, vi var kommet. Jeg fulgte efter og måtte hele tiden skubbe grene til side og holde fast i muren, når græsset snoede sig om mine ben. Jorden under græsset var underligt bulet, som om der lå store sten under den. Jeg havde så travlt med at se, hvor jeg gik, at jeg nær var gået ind i Elias, da han pludselig standsede brat op.

”Jeg har fundet en vej ind,” udbrød han ivrigt. ”Vinduet står åbent.”

Laboratorievinduet nåede ikke højere end til mine knæ. Elias knælede ned til det og kiggede ind. Jeg satte mig ned og greb fat i hans arm.

”Vi kan ikke bare gå ind, når professoren ikke er der.”

Elias så uforstående på mig.

”Hvorfor ikke? Der er ikke andet derinde end klopimaskinen, og den er ikke nogen hemmelig ting for os. Det er jo mig, der har opfundet den.”

Jeg gav ikke slip på hans arm.

”Det er *indbrud*.”

Elias lagde sig på maven og begyndte at mase benene gennem vinduet. Han så op på mig.

”Og hvad så? Jeg bryder da ind hos dig hele tiden.”

Jeg slap ham opgivende. Han fik hele kroppen igennem og hang nu i vindueskarmen i armene.

”Er du sikker på, den seng ikke slog dig lidt for hårdt?” spurgte jeg bekymret.

Elias lo bare og gav slip. Jeg sad fortabt tilbage ved vinduet og spekulerede på, hvad jeg nu skulle gøre. Jeg vidste ikke, hvem jeg var mest bange for – Ben eller professoren. Ingen af dem ville blive glade for at finde os i laboratoriet. Det var sikkert og vist.

”Hvor bliver du af?” kaldte Elias dernedefra. ”Der er ikke nogen herinde.”

Jeg ventede, og da hverken pungulven eller professoren dukkede op ved lyden af Elias' høje stemme, stak jeg også benene gennem vinduet og mavede mig ind. En sky af støv rejste sig, da jeg landede på gulvet.

DYRELEKSIKON

Caribisk munkesæl

Latinsk navn: *Monachus tropicalis*

Længde: 2,4 meter, hannen størst

Vægt: 170-270 kg

Uddød: ca. 1952

Den caribiske munkesæl havde en lang, robust krop med grå/brun pels. Det runde hoved havde en bred mule og store øjne, der sad langt fra hinanden. Store hudfolder på halsen mindede om en munks klædedragt, hvilket gav sælen sit navn. Hannen var større end hunnen, men ellers lignede de to køn hinanden meget.

Den caribiske munkesæl levede i Caribien, den Mexicanske Golf og det vestlige Atlanterhav. Den holdt af isolerede sandstrande på små, øde øer. De fleste sæler levede i flokke på 20-40 dyr, men nogle flokke var større og kunne tælle flere hundrede.

Som de fleste sæler, var den caribiske munkesæl temmelig klodset på landjorden, men yndefuld i vandet. Sælerne var ikke farlige for mennesker, men tværtimod fredelige og nysgerrige. De levede af fisk, blæksprutter og krebsdyr. Ungerne, som regel kun en pr. hun, blev født året rundt, men yngletiden toppede i december. Hajer var sælernes eneste naturlige fjender.

I begyndelsen af 1800-tallet blev den caribiske munkesæl jaget på grund af olien i deres spæk, som blandt andet blev brugt til at smøre maskinerne i sukkerplantager. Omkring 1850 blev det umuligt at jage sælerne, fordi der var alt for få tilbage. Mennesker gav dog stadig sælerne problemer. De blev stærkt forstyrret af aktivitet på deres engang så rolige øer, og mennesker fiskede i revene. Uden fisk døde mange sæler af sult, og dem der overlevede fik ingen unger. Det vides ikke, præcis hvornår den caribiske munkesæl uddøde, men den blev sidst set ved Seranilla Bank i 1952.

Der blev ikke gjort noget for at redde den caribiske munkesæl.

Da den endelig blev sat på listen over truede arter i 1967, var den formentlig allerede uddød.

Navnet Leo er inspireret af den caribiske munkesæls latinske navn, *Neomonachus tropicalis*. Da Neo er navnet på hovedpersonen i *The Matrix* blev sælens navn ændret til Leo.

Carolinaparakit

Latinsk navn: *Conuropsis carolinensis*

Længde: ca. 33 cm, hannen størst

Vingefang: 53-58 cm

Vægt: ca. 100 g

Uddød: 1918

Carolinaparakitten var grøn på det meste af kroppen og havde et gult hoved med orange pande og ansigt. Fjerdragten var ens hos begge køn, men hannen var en smule større.

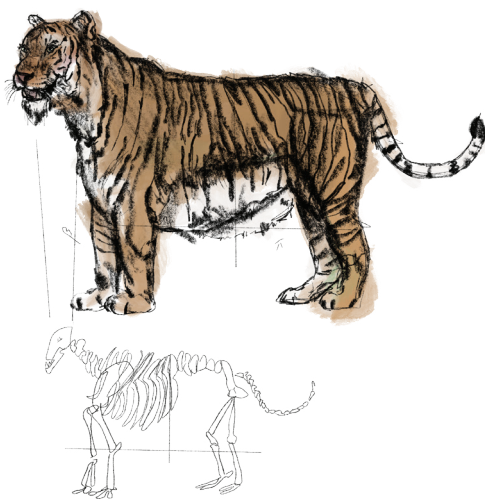
Carolinaparakitten var den papegøje, der levede længst mod nord. Trods navnet var den mere almindelig i Florida end i Carolinastaterne, selvom dens udbredelse strakte sig over store dele af USA's østkyst. Carolinaparakitten holdt af skove i vådområder langs med floder eller i sumpe, gerne med en masse hule træer, hvor de kunne sove og bygge reder. De levede i store flokke på 200-300 fugle og var mest aktive tidligt om morgenen og om aftenen. Man var ikke i tvivl, hvis der var en flok i nærheden, for fuglene var meget sociale og snakkede højlydt sammen. Carolinaparakitter gik ikke på træk, men havde store territorier, som de fløj rundt i. Den levede af frø og frugter og var særlig kendt for at spise brodfrø, som ellers er giftig. Efter at carolinaparakitten uddøde bredte planten sig enormt. Fuglene blev sammen med deres mager hele livet. Om foråret fik de 2-5 unger.

Carolinaparakitten uddøde af flere årsager. De skove, de levede i, blev fældet, de blev jaget for deres fjer og fordi de spiste menneskers afgrøder, og deres hule træer blev overtaget af honningbier, som mennesker havde indført fra Europa. Det vides ikke, hvorfor de

allersidste carolinaparakitter forsvandt fra naturen, men sygdom kan være en mulighed.

Incas var virkelig navnet på den sidste carolinaparakit, som levede i fangenskab sammen med sin mage, Lady Jane, og Martha, den sidste vandredue.

Kaspisk tiger

Latinsk navn: *Panthera tigris virgata*

Længde: 2,4-2,9 meter, hannen størst

Vægt: 170-240 kg

Uddød: 1970'erne

Den kaspiske tiger var en af verdens største katte, og dens lange ben og muskuløse krop fik den til at virke endnu større end den egentlig var. Dens pels varierede meget i farven, men var generelt lysere end nulevende tigres. Deres striber var mere brune end sorte og ganske smalle. Pelsfarven varierede ikke han og hun imellem, men hannerne var meget større.

Som navnet antyder levede den kaspiske tiger omkring det Kaspiske Hav, men den havde en vid udbredelse og fandtes i spredte områder fra Kina til Mellemøsten. Den levede i ret tørre områder og holdt sig derfor gerne i nærheden af floder og søer. Den foretrak at bo steder med masser af store hovdyr som vildsvin og hjorte, som den kunne jage og spise. Tigrene havde store territorier og fulgte deres byttedyr omkring, når de vandrede.

Den kaspiske tiger havde ingen naturlige fjender. Mennesker ødelagde dens leveområder og jagede både den og dens byttedyr. Selvom den kaspiske tiger blev fredet i flere af de lande den levede i, blev den jaget alligevel. Det vides ikke med sikkerhed, præcis hvornår den sidste døde.

Mazan er opkaldt efter Mazandaran, en provins i Iran, hvor den kaspiske tiger engang levede.

Koalalemur

Latinsk navn: Megaladapis edwardsi

Længde: 1,3-1,5 meter

Vægt: 50-75 kg

Uddød: ca. 1300-tallet

Koalalemuren var meget større end nogen nulevende lemur. Den var en kraftigt bygget primat med lange arme, endda længere end benene. Fødderne og anklerne var ikke særligt fleksible, hvilket gjorde koalalemuren dårlig til at gå på jorden, men god til at klatre i træer. Den var dog for tung og langsom til at svinge sig rundt, som andre lemurer gør. Koalalemuren havde desuden øjnene siddende på siden af hovedet, hvilket adskiller den fra alle andre primater.

Koalalemuren levede, som alle andre lemurer, kun på Madagaskar. Den opholdt sig hovedsagelig i træerne, gerne nogen med tætte blade. Trods sine uhyggelige hjørnetænder var koalalemuren planteæder. Den havde blot brug for stærke tænder, fordi bladene i dens yndlingstræer var meget seje. Koalalemuren levede i mindre grupper og var aktiv om dagen. Desuden formerede de sig kun nogle få uger om året, så der blev ikke født mange unger.

Koalalemurens levevis gjorde livet svært for den, da mennesker ankom til Madagaskar for over 2000 år siden. Menneskene brændte skovene ned og ryddede planterne væk for at gøre plads til marker. Koalalemurens langsomme bevægelser gjorde den sårbar overfor både selve menneskene og deres skovbrande, og da skovene blev til græsmarker, havde den ingen steder at finde føde. Da den fik så få unger kunne den ikke kompensere for dem der døde. De sidste koalalemurer forsvandt engang i middelalderen, men det vides ikke præcis hvornår.

Malas navn kommer af det engelske malagasy, som betyder 'fra Madagaskar'.

Pungulv

Latinsk navn: Thylacinus cynocephalus

Længde: 100-130 cm, hannen lidt større

Højde: 60 cm

Vægt: 20-30 kg

Uddød: 1936

Pungulven bliver også kaldt tasmansk tiger, men egentlig er begge navne misvisende. Mennesker er tættere beslægtet med hvaler end pungulven var med ulve og tigre. Selvom de ikke er i nær familie lignede pungulven en halvstor, brun hund med 15-20 sorte striber på ryggen. Hver eneste pungulv havde sit eget personlige sribemønster. Modsat de fleste pungdyr havde både han-og

hunpungulven en pung. Kæberne kunne gabe meget højt for et pattedyr, helt op til 80 grader.

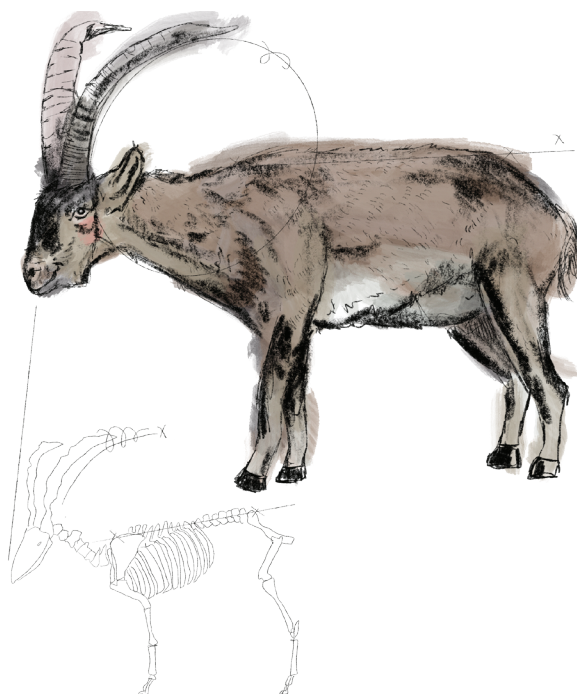
Pungulven levede oprindeligt i hele Australien og på Ny Guinea. Den foretrak eukalyptusskove, vådområder og græsmarker, og på Tasmanien levede den i skovene og på hederne. Den levede i flokke og havde store territorier, hvor den gik på jagt. Pungulven var nataktiv og sov i skoven om dagen for så at gå ud i det åbne land og jage, når det blev mørkt. Den var ikke en hurtig jæger, men den var meget udholdende. Det er uklart, hvor store byttedyr den kunne tage. Nogle mener, at den kunne nedlægge kænguruer og emuer, andre mener, at den gik efter bytte mindre end sig selv. Pungulven yngede året rundt og fik to-fire hvalpe, som moren bar rundt i sin pung.

Pungulven var øverst i fødekæden og havde ingen naturlige fjender. Dingoen, som blev indført til Australien af aboriginerne, var med til at udrydde pungulven i det meste af Australien, men det var fordi de konkurrerede om byttedyrene. Da menneskebefolkningen voksede fik pungulven det svært, og den uddøde på Ny Guinea og det meste af Australien for omkring 3000 år siden. Den overlevede dog i første omgang på Tasmanien. Her var flere ting skyld i dens uddøen. Pungulven fik skylden for at angribe menneskers får,

hvilket fik folk til at jage den intensivt. Sygdom var også en vigtig faktor.

Benjamin er det navn, der populært forbindes med den sidste pungulv. Det er faktisk usikkert om han virkelig havde et navn eller om det er en myte.

Pyrenæisk stenbuk

Latinsk navn: Capra pyrenaica pyrenaica

Længde: ca. 150 cm, hannen størst

Højde: 75 cm

Vægt: 60-70 kg

Uddød: 2000

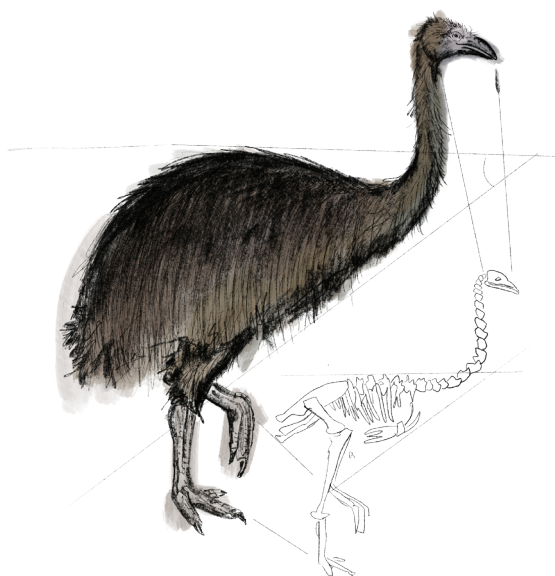
Den pyrenæiske stebuk var en underart af den nulevende spanske stebuk. Dens udseende varierede afhængigt af køn og årstid. Om sommeren havde hannen lang, sort pels på maven, forbenene og panden og kort, gråbrun pels på resten af kroppen. Om vinteren havde han en tykkere og mere grå pels over hele kroppen. Han havde store, tykke, krogede horn året rundt. Hunnens pels var ensfarvet, kort og brun om sommeren og lang og grå om vinteren. Hunnen havde korte, cylinderformede horn.

Den pyrenæiske stebuk levede i de Kantabriske bjerge og i Pyrenæerne. Om sommeren levede hanner og hunner hver for sig højt oppe i bjergene. Hunnerne gik sammen i flokke på 10-20 dyr, mens hannernes flokke var mindre, omkring 6-8 dyr. Om vinteren levede hanner og hunner sammen nede i dalene, hvor der ikke lå sne. De levede af græs og urter. Kiddene, som regel kun et af gangen, blev født sidst på foråret.

Den pyrenæiske stenbuk var engang meget almindelig, men i løbet af 18- og 1900-tallet faldt antallet af dyr voldsomt. Dyrene forsvandt dels på grund af jagt, dels fordi mennesker begyndte at holde husdyr i deres leveområder, og der var ikke føde nok til alle.

Celia er virkelig navnet på den sidste pyrenæiske stenbuk. Hun blev klonet nogle år efter sin død. Klonen blev født levende, men døde hurtigt. Den pyrenæiske stenbuk blev dermed den første art, der er uddød to gange.

Sydøens kæmpemoa

Latinsk navn: Dinornis robustus

Længde: 3,6 meter, hunnen størst

Vægt: 230 kg

Uddød: ca. 1400-tallet

Sydøens kæmpemoa er, så vidt man ved, den højeste fugl der nogensinde har levet. Hunnen kunne nå blade 3,6 meter oppe. Moaen hævede kun hovedet, når den spiste. Når den gik, stak den hovedet fremad og ikke opad. Modsat andre fugle havde moaen ingen vinger. Kroppen var dækket af rødbrune fjer, mens hovedet, det øverste af halsen og det nederste af benene var nøgne. Fødderne var store og kraftige. Hunnen var godt halvanden gang højere end hannen og op til tre gange tungere.

Sydøens kæmpemoa levede i New Zealand på de lavest liggende dele af sydøen. Den havde en vid udbredelse og fandtes både i skovene, ved kysterne og på græsmarker. Moaen var planteæder og havde en bred smag. Den kunne både græsse og spise af træer og buske. Moaen var i almindelighed rolig og angreb ikke, men den var god til at forsvare sig med næb og kløer, når den blev angrebet. Moaen levede alene og fandt kun sammen i par for at yngle. Den byggede reder sent om foråret eller først på sommeren og lagde et eller to æg, som hver vejede omkring fire kilo. Det var hannen, der udrugede æggene, fordi hunnen var for tung.

Sydøens kæmpemoa eneste naturlige fjende var Haasts ørn, en kæmpeørn der havde specialiseret sig i at jage moaer. Da maorifolket ankom til New Zealand, blev moaen jagtet intensivt. Det var hovedsagelig jagt, der forårsagede deres uddøen, selvom mennesker også ødelagde deres leveområder. Sydøens kæmpemoa blev udryddet kun omkring 100 år efter menneskets ankomst.

Kaitoa betyder 'kriger' på maorifolkets sprog.

Vandredue

Latinsk navn: Ectopistes migratorius

Længde: 39-41 cm, hanner lidt større

Vingefang: 41-46 cm

Vægt: 260-340 g

Uddød: 1914

Vandreduen havde et lille hoved med røde øjne, en lang, kileformet hale og lange, spidse vinger. Hannen havde blågrå vinger og lyserød til rødbrun mave. Hunnen havde brune vinger med sorte pletter og gulgrå mave.

Vandreduen var i sine velmagtsdage en af verdens mest talrige fugle med en bestand på mindst tre milliarder. Den var udbredt over det meste af Nordamerika. Om sommeren holdt de til i tempererede løvskove og fouragerede på åbent land. Om vinteren trak de længere sydpå og opholdt sig i sumpe og fyrreskove. Vandreduen boede dog ikke noget bestemt sted, for den var altid på farten.

Vandreduens flokke kunne fylde hundreder af kvadratkilometer. Den var skabt til at flyve langt og hurtigt, gerne hundrede kilometer i timen. Hvis der kom et rovdyr, forvirrede duerne det ved at flyve i mønstre, ligesom når stære laver sort sol. Vandreduen spiste nødder og bær, men også larver, snegle og lignende. De enorme flokke fik

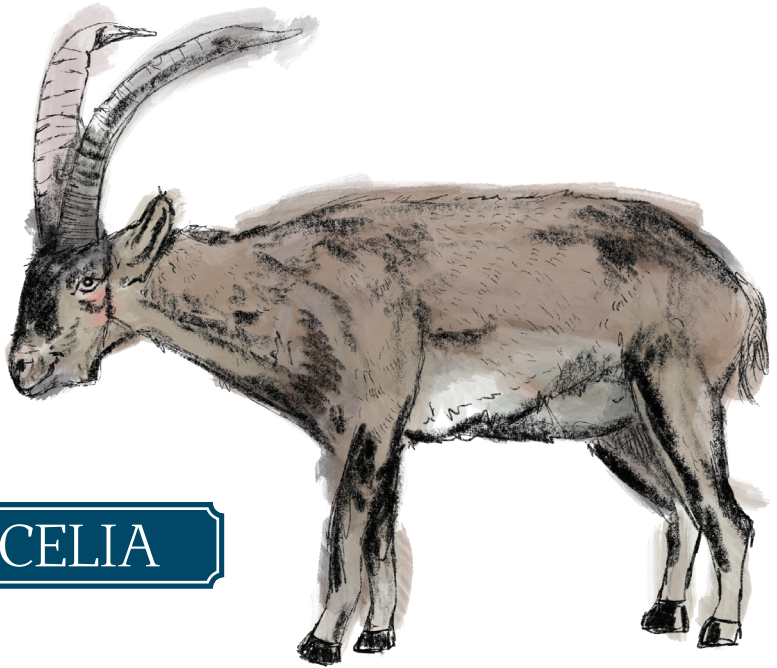
hurtigt ryddet et område for spiselige sager, hvilket var grunden til at de ikke blev samme sted særligt længe. De ynglede om foråret og fik som regel kun en unge pr. par. Vandreduen havde mange naturlige fjender da de fleste rovdyr og rovfugle spiste dem.

I 1800-tallet begyndte antallet af vandreduer at falde. Dels blev de jaget intensivt, både for føde og for sportens skyld, og dels blev de træet, de levede af, fældet for at gøre plads til marker og bygninger. Vandreduen var meget social og brød sig ikke om at yngle i mindre flokke, så der kom færre unger til verden, da det tyndede ud i flokkene.

Martha er virkelig navnet på den sidste vandredue. Hun levede i fangenskab i zoologisk have sammen med Incas, den sidste carolinaparakit.

BEN

CELIA

MALA

LEO

PERNILLE VAN DIJK

Pernille van Dijk har skrevet, siden hun lærte bogstaverne og fortalt historier, siden hun lærte at tale. Hun elsker især den fantastiske genre og tilbringer mere tid end godt er med at opfinde nye verdener og finde på eventyr, der foregår i dem. Pernille bruger også meget af sin fritid i den virkelige verdens frie natur. Hun elsker dyr og går højt op i at beskytte dyrene og deres leveområder mod mennesker. Denne interesse var grundlaget for *Nøglen til fortiden*, som er hendes første udgivelse. Pernille bor i Middelfart med sin mand og deres to børn.